

Коксівне вугілля Покровська має залишатися під контролем України — Bloomberg, після візиту на шахту Метінвесту, про сценарії завершення війни

Колумніст провідного американського видання Bloomberg.com Марк Чампін, який висвітлює події в Європі, росії та на Близькому Сході, побував на шахті Групи Метінвест у прифронтовому Покровську. Свої враження та головні висновки про варіанти розвитку подій в Україні після відвідин підприємства він виклав у цьому матеріалі.

Photographer: Christopher Oechicone/Bloomberg

Дональд Трамп стверджує, що за один день може зупинити російське вторгнення в Україну, й незабаром у Білому домі він зможе це довести. Це не неможливо — усе залежить від того, який це буде день. Але без капітуляції перед московію драматичної розв'язки, якої він прагне, можна досягти лише за умови, що він почне готуватися вже сьогодні та відмовиться від свого фанатичного ставлення до Володимира Путіна.

Минулого тижня Трамп запросив Ілона Маска приєднатися до телефонної розмови з президентом України Володимиром Зеленським. А тепер він відмовляється від ідеї залучити одного з небагатьох людей у своєму оточенні з досвідом у зовнішній політиці — колишнього державного секретаря Майкла Помпео. За даними Washington Post, під час телефонної розмови з президентом росії вони обговорювали питання територій. Усе це — недобрий знак.

Трамп і його команда мають визначити, що саме означатиме перемога чи поразка в Україні — мають час, якщо вони готові ним скористатися. Адже задоволення вимог москви через невизначеність означало б історичну поразку, що створить глибокі проблеми для Європи, США та, ймовірно, Тайваню, не кажучи вже про Україну.

Трампу слід наразі утриматися від телефонних розмов із кремлем. The Post повідомляє, що він також закликав Путіна не допустити «ескалації» в Україні. Але що це взагалі означає на нинішньому етапі війни? Натомість йому варто направити до України компетентного посланця, щоб зрозуміти, чому українці так протистоять швидкому припиненню вогню «за будь-яку ціну», і чому співпраця з Києвом відповідає інтересам США.

Щойно такий посланець туди прибуде, я б порадив йому одразу вирушити до шахти, яку я нещодавно відвідав поблизу Покровська, міста на сході Донбасу, що стало однією з найгарячіших точок війни.

Конвєснї стрїчки транспортують коксївне вугїлля поблизу Покровська, Україна, у п'яницю, 25 жовтня 2024 року. Photo: Christopher Occhicone/Bloomberg

Це єдине в Україні підприємство, яке видобуває коксївне вугїлля — важливий компонент, що використовується в процесі виробництва сталї. Одна з трьох його шахт розташована менш ніж за сім кілометрів (4,3 милї) від лїнії фронту. Якщо шахта припинить роботу, українські металургїїнї компанії, зокрема й власник шахти, Група Метїнвест будуть змушенї імпортувати коксївне вугїлля, яке Євросоюз відносить до критично важливої сировини. Здорожчання вугїлля зробить близько 50% нинїшнього виробництва сталї в країні неконкурентоспроможним. Саме ця сталь забезпечує оборонну промисловїсть України та буде життєво важливою для вїдбудови країни пїсля вїйни.

Росїйські ракети вже влучали в шахту «Метїнвест Покровськвугїлля», але вона продовжує працювати. З огляду на швидке наближення вїйськ та артилерїї, генеральний директор Метїнвесту Юрїй Риженков повинен прагнути якнайшвидшого припинення вогню, як і будь-хто в Україні та за її межами. Проте навїть він сказав менї, що це має вїдбутися лише пїсля того, як умови угоди забезпечать «остаточне припинення вїйни».

Адже його компанїя, яка у 2022 році втратила найбільшї металургїїнї заводи в Марїуполї, не може інвестувати, якщо побудоване, ймовїрно, буде зруйноване, а продукцїя — заблокована в морських портах України. І якщо Метїнвест, одна з найбільшїх українських компанїй, не вклатиме бїльше грошей у країну, важко уявити, що іноземнї компанїї почнуть це робити. Як можна вїдбудувати за таких умов? Або як переконати мїльйони бїженцїв, якї знайшли способи заробїтку за кордоном, повернутися додому?

Це головне пївїдомлення, яке посланець Трампа має привезти додому. Бїлому дому, їншим членам НАТО та захїдним ЗМІ слїд припинити оцїнювати перемогу чи поразку лише через призму здатностї України повернути захопленї росїєю територїї. Українцї вже давно змїнили свою думку пїсля невдалого контрнаступу 2023 року. Перемога — це вже не питання повернення всїх територїй, а гарантування безпеки, пїтребної для становлення України як економїчно життєздатної незалежної держави.

Це розумїє і росїя. Її стратегїя полягає в тому, щоб не допустити створення такої України. Для Путїна питання територїй, хоча й важливе, але є другорядним порївняно з його первїсними цїлями вїйни. Він досї прагне «денацифїкувати» Україну, тобто замїнити її лїдера на проросїйського ставленика. І досї хоче «демїлітаризувати» її, тобто зробити нездатною захищатися вїд майбутнїх атак, якщо Київ знову не пїдкориться його волї. Він пїде на компромїс лише тодї, коли програє на полї бою, проте зараз це не так.

Президент росїї цїлком може погодитися на миттєву угоду Трампа, що зупинить бойовї дїї на нинїшнїх лїнїях зїткнення. Навїть якщо це не забезпечить йому повного контролю над чотирма областями, на якї він претендує, або не задовольнить його вимог щодо повернення НАТО до позицїй 1997 року. Він, без сумнїву, вимагатиме бїльшого, адже вїдчуває, що має в руках усї козири. Проте все, що йому насправдї зараз пїтребно, — це умови, якї дадуть йому змогу розїрвати пакт і легше досягти своїх цїлей у майбутньому проти майже роззброєного супротивника. Саме цїєї «угоди» Трампа Україна бїється найбільше.

Зрештою це вже сталося ранїше, коли Путїн порушив домовленїсть про припинення вогню у 2015 році, щоб вдертися у 2022 році. Саме тому українцї продовжують воювати, попри величезну цїну й усвідомлення, що вони не можуть вигнати росїйські вїйська за державнї кордони. Вважати їх перешкодою на шляху до справжнього миру — щонайменше прояв глибокого невїгластва.

Показово, що в п'яти оприлюднених пунктах плану перемоги Зеленського немає жодної згадки про територію. Чотири з них стосуються безпеки, а один має на меті показати, що Україна може щось запропонувати своїм союзникам в обмін на їхню подальшу підтримку. Це саме та риторика, до якої Трамп, зі своїм транзакційним підходом до зовнішньої політики, може дослухатися. Проте він повинен діяти за чітким планом гри — що йому невластиво — й за умови, що Україна матиме сильнішу позицію, ніж сьогодні.

Пропозиції, що лунають у Вашингтоні, — такі як лінія припинення вогню під контролем європейських миротворців і відмова України від членства в НАТО на 20 років в обмін на американську зброю — містять елементи, які могли б стати частиною остаточного рішення, але є недопрацьованими та передчасними. Для цього ставки занадто високі.

Переконлива, але рідко висловлювана у вічливій київській спільноті думка полягає в тому, що якщо Захід не вживе заходів для забезпечення незалежності України, геополітична ситуація в Європі кардинально зміниться на гірше. Я вже згадував про деякі можливі наслідки. Один із ризиків — у разі поразки України її природні, сільськогосподарські, людські та військові ресурси підуть на зміцнення мстивого Путіна, який продовжуватиме змагатися із Заходом за принципом нульової суми, незалежно від того, хто буде у Білому домі.

«Невже Захід не розуміє: якщо росія не зазнає поразки в Україні, врешті-решт вона переможе. І тоді всі наші ресурси — армію, дрони та оборонну промисловість — використають, щоб воювати з вами. Ми не захочемо, проте будемо змушені воювати з вами», — каже Роман Мотичак, киянин, який працює у сфері відновленої енергетики.

Те, про що говорить Мотичак, здається перебільшенням, але не є чимось немислимим чи безпрецедентним. Згадайте, що більшість людей — особливо прихильників Путіна — також відкидали прогнози США про те, що він справді вторгнеться в Україну. Водночас чеченці вели дві жорстокі війни за незалежність проти Москви в 1990-х і на початку 2000-х років. Після поразки вони передали Москві одне з найкраще підготовлених штурмових військ, зокрема й для війни в Україні. Чоловіків, що залишилися на окупованих росією територіях України, також примусово мобілізували для боротьби зі своїми колишніми співвітчизниками.

Російські війська наблизились до важливих українських ресурсів, в т.ч. коксівного вугілля та літію

- Оцінена зона контролю російських сил станом на 5 листопада
- Заявлене просування

Sources: Institute for the Study of War and the American Enterprise Institute's Critical Threats Project; Natural Earth

Є й інші українські ресурси, які росія та її партнери, зокрема Китай, можуть використати проти Заходу. Серед них — велика спільнота інженерів-програмістів, які є рушійною силою однієї з найплідніших та найінноваційніших індустрій дронів у світі. Країна також має родовища природного газу (з величезними сховищами для його зберігання), літію, рідкоземельних елементів, титану й урану, не кажучи вже про коксівне вугілля в Покровську.

Літій може стати цінним ресурсом для європейських автовиробників, якщо попит на електромобілі та їхні батареї відновиться після нинішнього спаду. З чотирьох великих родовищ в Україні два розташовані на заході від річки Дніпро, де наразі відносно безпечно. Третє, біля узбережжя Азовського моря, вже окуповане. Останнє — Шевченківське родовище, назване на честь найближчого села, — містить приблизно 350 000 тонн літєвих руд. Воно розташоване за 60 км на південь від Покровська й лише за 20 км від лінії фронту. Європейський інститут літію оцінює загальні європейські резерви цього металу у 8,8 млн тонн.

Як тоді Трамп та його команда мають розглядати завершення війни? Поспішна угода про припинення вогню, укладена на умовах Путіна, лише сприятиме майбутній нестабільності. Україна перетвориться на фінансову чорну діру, що поглинати європейську та, подобається це комусь чи ні, американську підтримку. Країна не залучатиме жодних інвестицій й стане економічно нестійкою. Зрештою, росія вирішить завершити розпочате, а Трамп виглядатиме не таким вже й генієм укладання угод.

Чимало людей у таборі Трампа вважають, що США мають мало інтересів у Європі й можуть безпечно відступитися від України. Це наївно. Врахуйте міцний союз росії з ворогами США в Азії та на Близькому Сході — тоді США зі своєю ізоляціоністською політикою намагалися триматися осторонь двох світових воєн, що розпочалися в Європі, але були змушені воювати в обох — і все стає очевидним. Адже саме напад на США з боку Японії, азійського союзника Німеччини, втягнув Америку в Другу світову війну.

На протипагу цьому, за умови врегулювання, що гарантуватиме справжню безпеку, Україна могла б стати бек-офісом для Заходу. А також маршрутом для скорочення ланцюгів постачання в епоху деглобалізації, подібно до того, як це зробили Польща, Угорщина та інші країни після вступу до Євросоюзу 20 років тому.

Ще важливіше, що фінансово спроможна Україна стала б захисним буфером для Європи від подальших спроб росії дестаблізувати ситуацію в регіоні. Це більше, ніж геостратегічне мислення. Зараз країна дуже залежить від іноземної військової допомоги, але якщо вдасться досягнути стійкого припинення вогню, вона зможе зробити свій внесок в оборону Заходу.

У 2021 році Україна не виробляла боєприпасів, а загальний обсяг виробництва озброєння становив 755 млн доларів. Цього року країна стала найбільшим виробником боєприпасів у Європі. Щоб зрозуміти загальну картину, за сніданком у Києві я поспілкувався з Олександром Камішиніним, радником

Зеленського зі стратегічних питань, а до вересня — міністром, відповідальним за оборонне виробництво в Україні.

За словами Камишіна, сьогодні українська оборонна промисловість, яка все більше переходить у приватну власність, здатна щороку виробляти озброєння на 20 млрд доларів. А у 2025 році цей обсяг може зрости до 30 млрд доларів. Потужності охоплюють і виробництво великої кількості дронів, а також балістичних ракет із дальністю до 1500 км.

Стримує Україну брак державних замовлень, тобто коштів із бюджету Києва. Промисловість, наприклад, може щомісяця виробляти до 200 ракет, здатних вражати аеродроми, з яких росія підіймає літаки, що скидають руйнівні планерні бомби на українське військо. Проте грошей у Києва вистачає лише на виготовлення кількох таких ракет. Це поширена проблема. Цього року уряд уклав контракти на 8 млрд доларів на все — від боєприпасів і артилерійських систем до дронів і балістичних ракет. Наступного року цей бюджет становитиме 10 млрд доларів — лише третину від того, що країна зможе виробити та спрямувати на фронт.

Це має серйозні наслідки для політики США. Україна, наприклад, вже давно просить дозволу на використання американських ракет ATACMS проти цілей у росії. Хоча це питання втратило актуальність. Російські військово-повітряні сили вже перебазували свої бойові літаки на аеродроми за межі 300-кілометрової дальності ATACMS. Проте українські балістичні ракети здатні виконувати такі завдання. Зараз головне питання — це фінансування виробництва ракет в Україні, а не постачання ATACMS.

Данія очолила скандинавські ініціативи щодо розв'язання цієї проблеми. У липні Копенгаген замовив та профінансував виробництво в Україні 18 самохідних 155-мм гаубиць «Богдана». У вересні їх доправили на фронт. Це саме той вид допомоги, яку Трамп має заохочувати, якщо він справді хоче, щоб інші країни НАТО могли захистити себе, а не поклалися на США. Поки оборонна промисловість Києва залишатиметься поза контролем росії, повоєнна Україна зможе не лише значною мірою забезпечити себе від можливого вторгнення, а й постачати великі обсяги недорогого обладнання та боєприпасів європейським членам НАТО.

Проте Покровськ і українські військові на передовій не можуть чекати, поки Київ розвине оборонну промисловість світового рівня. Тому план перемоги Зеленського передбачає значне збільшення військової допомоги Заходу, щоб допомогти Україні стабілізувати фронт й змусити Путіна не просуватися далі через ризик втратити вже досягнуті здобутки.

Як це можна здійснити? За допомогою більшої кількості українських дронів і ракет, профінансованих Заходом, які завдають ударів по російських аеродромах і складах озброєння. Це може зірвати потік бомб та артилерії, що б'ють по українських позиціях, доки вони не будуть змушені відступити. Додаткове далекобійне озброєння може також посилити атаки на російські нафтопереробні заводи та енергетичну інфраструктуру, як Москва це робить з Україною за підтримки Ірану та Північної Кореї. Така формула стабілізації лінії фронту в поєднанні зі зростанням витрат для російської економіки є найкращим шансом змусити кремль сісти за стіл справжніх переговорів.